

MİLLİ SARAYLAR'DA BULUNAN BİR GRUP HEREKE İPEK HALILARININ BOYARMADDE ÖZELLİKLERİ

Arş.Gör.Hakan ÇİLOĞLU*

1.Giriş

İstanbul'un çeşitli semtlerinde Milli Saraylar adı altında toplanan ve günümüzde birer müze-saray olarak yönetilen saray, köşk ve kasırlar grubu, son dönem Osmanlı saray yaşamına mekan oluşturmuş ve bu yapılar saltanatın kaldırılması ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile birlikte T.B.M.M.'ne devredilmişlerdir. Bu grup içinde yer alan yapılardan Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı, Yıldız Şale Köşkü, Küçüksu Kasrı, İhlamur Kasrı ve Maslak Kasrı 19. yüzyılda yapılmışlardır. Grubun en eskisi olan Aynalıkavak Kasrı, 18. yüzyıl başlarından kalma bir yapıdır. Yalova Atatürk Köşkü ise Cumhuriyet döneminde yapılmıştır. Bu yapıların en büyük özelliği, özgün eşya ve döşeme öğeleri ile günümüze ulaşabilmeleridir. Bu nedenle, Milli Saraylar oldukça zengin bir halı koleksiyonuna sahiptir.

Yapıların tüm iç mekanlarında serili bulunan çeşitli boyutlardaki halıların büyük bir çoğunluğunu, saraya yönelik üretiminden dolayı Hereke yün halıları oluşturur. Ancak, oldukça zengin bu halı koleksiyonu içinde çok küçük bir grup olarak, yine Hereke'nin ilk örnekleri olan ipek halılar da bulunmaktadır. Bordürlerinin köşesinde eski Türkçe HEREKE yazılı bu halılar, toplam 15 adet olup 9'u Dolmabahçe Sarayı'nda, 2'si Beylerbeyi Sarayı'nda, 2'si Yıldız Şale Köşkü'nde, 2'si de Küçüksu Kasrı'nda saptanmıştır.

Bize kalan kültür miraslarımız içinde küçük bir grup oluşturan bu halılar, geçirdiği zamanın tüm yorgunluğunu üzerlerinde taşıyor durumdadırlar.

Yüzyıllardan beri süre gelen ve her biri ayrı bir sanat eseri olan Türk halılarının üstün özelliklerinden biri de, eşsiz güzellikteki kompozisyon, desen ve motiflerin yanında, halıların doğal boyarmaddeler ile boyanmış olmalarıdır. Doğal boyarmaddeler ile boyanan halıların renkleri, ışık, yıkama ve sürtünme gibi etkilere karşı koymasının yanında, halılara otantik bir görünüm de verir. Ancak, William

Henry Perkin tarafından ilk sentetik boyarmaddelerin bulunarak 1856'dan sonra sanayisinin oluşturulması ve Osmanlı sarayının teknoloji ve ulaşımında oldukça ilerlemeler kaydeden Avrupa'nın yeniliklerini kolay kabullenmesi nedeniyle sentetik boyarmaddeler doğal boyarmaddelerin yerini sıratla almıştır.

Milli Saraylar'da bulunan bu halıların boyarmadde özelliklerinin araştırılması ile, Hereke'de ilk kullanılan boyarmaddelerin belirlenmesinin yanında, halılar üzerinde yapılabilecek her türlü temizlik ve koruma yöntemleri doğru ve sağlam temelli olacaktır. Böylece bu kültür miraslarımız bizden sonraki nesillere de kalabilecektir.

Uzman Dr. Harald Böhrner gözetiminde halılara zarar vermeden her renk için alınan çok küçük ilme parçalarının boyar madde analizleri, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Doğal Boyarmadde Araştırma ve Geliştirme Laboratuvarında Yrd.Doç.Dr. Recep Karadağ tarafından yapılmıştır.

Hereke halıcılığı gerilemeye başlayan Türk halı sanatına yeni bir nefes kazandırmıştır. 1843 yılında Sultan Abdülmecit devrinde, sarayın çeşitli dokuma ihtiyaçlarının karşılanması için kurulan fabrikada, 1891 yılında Sultan Abdülhamit devrinde yine saray ve çevresinin ihtiyacı ve kendi beğenisi doğrultusunda halı üretimine de başlanmıştır. Bu nedenle, Hereke halılarının desen kompozisyonlarında ve kullanılan renk tonlarında oldukça çeşitlilik gözlenir.

2.Uygulanan Boyarmadde Analiz Yöntemleri

Hereke'nin ilk ipek halı örnekleri olarak Milli Saraylar'da bulunan bu halıların boyarmadde analizleri neticesinde, boyarmaddelerin doğal ya da sentetik olduğuna, doğal olanların hangi doğal boyarmadde ile boyandığına bakılmıştır.

İndigo Testi ve İndigo Sülfonikası
Testi: Mavi, ayrıca yeşil renklerin içindeki mavi bileşenin saptanması için uygulanmıştır.

* M.Ü., GSF, Geleneksel Türk El Sanatları Bölümü, Tekstil El Sanatları Anasanat Dalı, Kirkitli Dokumalar Araştırma Görevlisi.

Hakan ÇİLOĞLU

Özel Karminasit Testi: Mor, kırmızı ve penbe renkler için uygulanmıştır. İlmeler çok küçük olduğundan net sonuç elde edilemeyenlere ise, ayrıca İnce Tabaka Kromatografisi Testi uygulanmıştır.

T.L.C. (Thin Layer Chromotography) ya da İ.T.K. (İnce Tabaka Kromatografisi): Özel Karminasit Testi ile net sonuç alınmayan kırmızı ve pembe renkler için, ayrıca kahverengi, turuncu ve sarı renkler ve indigo ile boyandığı saptanan yeşil renklerin, indigo ile bileşen sarı rengin hangi boyarmadde ile boyandığının saptanması için uygulanmıştır.

Tanen Testi: Siyah renklerin boyarmaddelerinin saptanması için uygulanmıştır.

U.V.(Ultra Violet Lamba): Analizleri yapılan bütün renklerin standart boyarmaddeler ile görünimleri ve özel karminasit testi ile net sonuç alınmayan kırmızı ve penbe renklerin saf karminasit ile ultra violet lamba altında 254-366 nm.(nanometre)'deki görünimleri karşılaştırıldı.

3.Halılarn Boyarmadde Analiz Sonuçları

Yapılan analizler sonucunda halılarn hepsinde sentetik boyarmaddeler saptanmıştır. Ancak bazı halılarn renklerinde sentetik boyarmaddelerin yanında doğal boyarmaddeler de kullanılmıştır. Analizler sonucunda, içerdiği "Karminasit"¹ boyarmaddesi ile mor, kırmızı ve pembe renk elde edilebilen Koşnil Böceği (Latince, Cochineal)'nin kullanıldığı net olarak saptanabilmıştır. Bazı halılarda sentetik boyarmadde ile elde edilen mavi ve yeşil renklerin dışında, yine aynı renkleri elde etmek için indigo boyarmaddesi kullanılmıştır. Mavi renk elde etmek için indigo boyarmaddesi içeren bir bitki olan ve Anadolu'da halen yabancı olarak bulunup, 19. yüzyıl sonuna kadar kullanılan Çivit otunun mu (Latince, İstatis Tinctoria), ya da Hindistan'dan getirilen ve Latince ismi Indigofera Tinctoria bitkisinin mi, ya da 19. yüzyılın sonlarında Osmanlı pazarlarına giren sentetik indigo boyarmaddesinin mi kullanıldığı, yapılan analizler sonucunda net olarak bulunamamıştır. Çünkü hepsinin içerdiği boyarmadde aynıdır. Ancak bütün halılarn renklerinin büyük bir çoğunluğunun sentetik

boyarmaddeler ile boyanmış olduğunun ve bir halılarn mavi renginde indigo'nun bir türevi, yani sentetik bir boyarmadde olan indigo sülfonisidi kullanılmış olduğunun saptanması, genelde sentetik indigo boyarmaddesinin kullanıldığı düşüncesini kuvvetlendirmektedir.

¹ENEZ, Nevin, Doğal Boyamacılık, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1987 s. 20

Öneri, C.1, S.3.

Örnek No:	Bulunduğu		Envanter No:	Dokunduğu Yer	Dokunduğu Tarih	Boyutları (cm.)	Düğüm Tipi	Düğüm Sıklığı (Sıklık/dm)
	Yer	Oda No:						
1-A	Dolmabahçe Sarayı	41	11/1071	Hereke	19-20 y.y.	148x207	Türk-Gördes	60x60
1-B	Dolmabahçe Sarayı	41	11/1072	Hereke	19-20 y.y.	147x208	Türk-Gördes	60x60
2-A	Dolmabahçe Sarayı	49	42/1275	Hereke	19-20 y.y.	115x188	Türk-Gördes	60x60
2-B	Dolmabahçe Sarayı	49	42/1276	Hereke	19-20 y.y.	117x190	Türk-Gördes	60x60
3	Dolmabahçe Sarayı	72	14/2629	Hereke	19-20 y.y.	101x184	Türk-Gördes	60x60
4	Yıldız Şale Köşkü	25	13/291	Hereke	19-20 y.y.	117x194	Türk-Gördes	60x60
5	Küçüksu Kasrı	9	14/2821	Hereke	19-20 y.y.	100x175	Türk-Gördes	60x60
6	Dolmabahçe Sarayı	45	43/3	Hereke	19-20 y.y.	116x145	Türk-Gördes	60x60
7	Küçüksu Kasrı	9	13/794	Hereke	19-20 y.y.	123x164	Türk-Gördes	60x60
8	Dolmabahçe Sarayı	45	42/1370	Hereke	19-20 y.y.	122x149	Türk-Gördes	60x60
9	Yıldız Şale Köşkü	25	11/1027	Hereke	19-20 y.y.	118x186	Türk-Gördes	60x60
10-A	Beylerbeyi Sarayı	19	11/430	Hereke	19-20 y.y.	118x189	Türk-Gördes	70x70
10-B	Beylerbeyi Sarayı	19	11/431	Hereke	19-20 y.y.	116x188	Türk-Gördes	70x70
11	Dolmabahçe Sarayı	49	41/80	Hereke	19-20 y.y.	120x211	Türk-Gördes	60x60
12	Dolmabahçe Sarayı	46	11/1169	Hereke	19-20 y.y.	120x183	Türk-Gördes	60x60

Çizelge 1- T.B.M.M Milli Saraylar'da bulunan Hereke ipek halıları

Hakan ÇİLOĞLU

Örnek No	1-A	
Dokuma Türü	İpek halı	
Bulunduğu Yer	Dolmabahçe Sarayı	
Envanter No	11/1071	
Dokunduğu Yer	Hereke	
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl	
Boyutları (cm)	148x207	
Düğüm Tipi	Türk-Gördes	
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	60x60	
Boyarmadde Analiz Sonuçları		
	Kullanılan Boyarmaddeler	
Renkler	Doğal	Kimyasal
Siyah		Sentetik
Kırmızı		Sentetik
Turuncu		Sentetik
Yeşil		Sentetik
Mavi		Sentetik

Çizelge 2

Öneri, C.1, S.3.

Örnek No	1-B	
Dokuma Türü	İpek halı	
Bulunduğu Yer	Dolmabahçe Sarayı	
Envanter No	11/1072	
Dokunduğu Yer	Hereke	
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl	
Boyutları (cm)	147x208	
Düğüm Tipi	Türk-Gördes	
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	60x60	
Boyarmadde Analiz Sonuçları		
	Kullanılan Boyarmaddeler	
Renkler	Doğal	Kimyasal
Siyah		Sentetik
Kırmızı		Sentetik
Turuncu		Sentetik
Yeşil		Sentetik
Mavi		Sentetik

Çizelge 3

Hakan ÇILOĞLU

Örnek No	2-A	
Dokuma Türü	İpek halı	
Bulunduğu Yer	Dolmabahçe Sarayı	
Envanter No	42/1275	
Dokunduğu Yer	Hereke	
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl	
Boyutları (cm)	115x188	
Düğüm Tipi	Türk-Gördes	
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	60x60	
Boyarmadde Analiz Sonuçları		
	Kullanılan Boyarmaddeler	
Renkler	Doğal	Kimyasal
Siyah		Sentetik
Kahverengi		Sentetik
Kırmızı	Koşnil Böceği	
Mavi		Sentetik
Yeşil		Sentetik

Çizelge 4

Öneri, C.1, S.3.

Örnek No	2-B	
Dokuma Türü	İpek halı	
Bulunduğu Yer	Dolmabahçe Sarayı	
Envanter No	42/1276	
Dokunduğu Yer	Hereke	
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl	
Boyutları (cm)	117x190	
Düğüm Tipi	Türk-Gördes	
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	60x60	
Boyarmadde Analiz Sonuçları		
	Kullanılan Boyarmaddeler	
Renkler	Doğal	Kimyasal
Siyah		Sentetik
Kahverengi		Sentetik
Kırmızı	Koşnil Böceği	
Mavi		Sentetik
Yeşil		Sentetik

Çizelge 5

Örnek No	3	
Dokuma Türü	İpek halı	
Bulunduğu Yer	Dolmabahçe Sarayı	
Envanter No	14/2629	
Dokunduğu Yer	Hereke	
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl	
Boyutları (cm)	101x184	
Düğüm Tipi	Türk-Gördes	
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	60x60	
Boyarmadde Analiz Sonuçları		
	Kullanılan Boyarmaddeler	
Renkler	Doğal	Kimyasal
Siyah		Sentetik
Kahverengi		Sentetik
Kırmızı		Sentetik
Sarı		Sentetik
Mavi 1		Sentetik
Mavi 2		Sentetik

Çizelge 6

Öneri, C.1, S.3.

Örnek No	4	
Dokuma Türü	İpek halı	
Bulunduğu Yer	Yıldız Şale Köşkü	
Envanter No	13/291	
Dokunduğu Yer	Hereke	
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl	
Boyutları (cm)	117x194	
Düğüm Tipi	Türk-Gördes	
Düğüm Sıklığı(Sıklık/đm)	60x60	
Boyarmadde Analiz Sonuçları		
	Kullanılan Boyarmaddeler	
Renkler	Doğal	Kimyasal
Lacivert		Sentetik
Mavi 1		Sentetik
Mavi 2	İndigo	
Yeşil		Sentetik
Kahverengi 1		Sentetik
Kahverengi 2		Sentetik
Kırmızı		Sentetik
Turuncu		Sentetik
Sarı		Sentetik

Çizelge 7

Hakan ÇİLOĞLU

Örnek No	5	
Dokuma Türü	İpek halı	
Bulunduğu Yer	Küçüksu Kasrı	
Envanter No	14/2821	
Dokunduğu Yer	Hereke	
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl	
Boyutları (cm)	100x175	
Düğüm Tipi	Türk-Gördes	
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	60x60	
Boyarmadde Analiz Sonuçları		
Renkler	Kullanılan Boyarmaddeler	
	Doğal	Kimyasal
Lacivert		Sentetik
Mavi		Sentetik
Siyah		Sentetik
Kırmızı		Sentetik
Sarı		Sentetik

Çizelge 8

Öneri, C.1, S.3.

Örnek No	6	
Dokuma Türü	İpek halı	
Bulunduğu Yer	Dolmabahçe Sarayı	
Envanter No	43/3	
Dokunduğu Yer	Hereke	
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl	
Boyutları (cm)	116x145	
Düğüm Tipi	Türk-Gördes	
Düğüm Sıklığı (Sıklık/dm ²)	60x60	
Boyarmadde Analiz Sonuçları		
Renkler	Kullanılan Boyarmaddeler	
	Doğal	Kimyasal
Lacivert		Sentetik
Yeşil		Sentetik
Kahverengi 1		Sentetik
Kahverengi 2		Sentetik
Kırmızı		Sentetik
Sarı		Sentetik

Çizelge 9

Hakan ÇİLOĞLU

Örnek No	7	
Dokuma Türü	İpek halı	
Bulunduğu Yer	Küçüksu Kasrı	
Envanter No	13/794	
Dokunduğu Yer	Hereke	
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl	
Boyutları (cm)	123x164	
Düğüm Tipi	Türk-Gördes	
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm ²)	60x60	
Boyarmadde Analiz Sonuçları		
Renkler	Kullanılan Boyarmaddeler	
	Doğal	Kimyasal
Siyah		Sentetik
Lacivert	İndigo	
Kırmızı 1	Koşnil Böceği	
Kırmızı 2	Koşnil Böceği	
Kahverengi		Sentetik
Yeşil	İndigo	

Çizelge 10

Öneri, C.1, S.3.

Örnek No	8	
Dokuma Türü	İpek halı	
Bulunduğu Yer	Dolmabahçe Sarayı	
Envanter No	42/1370	
Dokunduğu Yer	Hereke	
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl	
Boyutları (cm)	122x149	
Düğüm Tipi	Türk-Gördes	
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	60x60	
Boyarmadde Analiz Sonuçları		
Renkler	Kullanılan Boyarmaddeler	
	Doğal	Kimyasal
Lacivert		Sentetik
Mavi 1		Sentetik
Mavi 2		Sentetik
Yeşil		Sentetik
Kırmızı	Koşnil Böceği	
Turuncu		Sentetik
Kahverengi		Sentetik

Çizelge 11

Örnek No	9	
Dokuma Türü	İpek halı	
Bulunduğu Yer	Yıldız Şale Köşkü	
Envanter No	11/1027	
Dokunduğu Yer	Hereke	
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl	
Boyutları (cm)	118x186	
Düğüm Tipi	Türk-Gördes	
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	60x60	
Boyarmadde Analiz Sonuçları		
Renkler	Kullanılan Boyarmaddeler	
	Doğal	Kimyasal
Siyah		Sentetik
Kahverengi		Sentetik
Mor		Sentetik
Lacivert		Sentetik
Mavi		Sentetik
Yeşil		Sentetik
Kırmızı		Sentetik
Sarı		Sentetik

Çizelge 12

Öneri, C.1, S.3.

Örnek No	10-A	
Dokuma Türü	İpek halı	
Bulunduğu Yer	Beylerbeyi Sarayı	
Envanter No	11/430	
Dokunduğu Yer	Hereke	
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl	
Boyutları (cm)	118x189	
Düğüm Tipi	Türk-Gördes	
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	70x70	
Boyarmadde Analiz Sonuçları		
	Kullanılan Boyarmaddeler	
Renkler	Doğal	Kimyasal
Siyah		Sentetik
Mor		Sentetik
Mavi 1		Sentetik
Mavi 2		Sentetik
Kırmızı		Sentetik
Turuncu		Sentetik
Sarı		Sentetik
Yeşil		Sentetik

Çizelge 13

Örnek No	10-B	
Dokuma Türü	İpek halı	
Bulunduğu Yer	Beylerbeyi Sarayı	
Envanter No	11/431	
Dokunduğu Yer	Hereke	
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl	
Boyutları (cm)	116x188	
Düğüm Tipi	Türk-Gördes	
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	70x70	
Boyarmadde Analiz Sonuçları		
Renkler	Kullanılan Boyarmaddeler	
	Doğal	Kimyasal
Siyah		Sentetik
Mor		Sentetik
Mavi 1		Sentetik
Mavi 2		Sentetik
Kırmızı		Sentetik
Turuncu		Sentetik
Sarı		Sentetik
Yeşil		Sentetik

Çizelge 14

Öneri, C.1, S.3.

Örnek No	11	
Dokuma Türü	İpek halı	
Bulunduğu Yer	Dolmabahçe Sarayı	
Envanter No	41/80	
Dokunduğu Yer	Hereke	
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl	
Boyutları (cm)	120x211	
Düğüm Tipi	Türk-Gördes	
Düğüm Sıklığı (Sıklık/dm ²)	60x60	
Boyarmadde Analiz Sonuçları		
Renkler	Kullanılan Boyarmaddeler	
	Doğal	Kimyasal
Siyah		Sentetik
Kahverengi		Sentetik
Kırmızı		Sentetik
Sarı		Sentetik
Yeşil		Sentetik
Mavi 1		Sentetik
Mavi 2		Sentetik

Çizelge 15

Hakan ÇİLOĞLU

Örnek No	12	
Dokuma Türü	İpek halı	
Bulunduğu Yer	Dolmabahçe Sarayı	
Envanter No	11/1169	
Dokunduğu Yer	Hereke	
Dokunduğu Tarih	19.-20. yüzyıl	
Boyutları (cm)	120x183	
Düğüm Tipi	Türk-Gördes	
Düğüm Sıklığı(Sıklık/dm)	60x60	
Boyarmadde Analiz Sonuçları		
	Kullanılan Boyarmaddeler	
Renkler	Doğal	Kimyasal
Siyah		Sentetik
Mor		Sentetik
Pembe		Sentetik
Kırmızı 1		Sentetik
Kırmızı 2		Sentetik
Turuncu		Sentetik
Sarı		Sentetik
Yeşil		Sentetik

Çizelge 16

4.Sonuç

T.B.M.M. Milli Saraylar'da bulunan bir grup Hereke ipek halılarının yapılan boyarmadde analizleri sonucunda, hepsinde sentetik boyarmaddeler, bazılarında da sentetik boyarmaddelerin yanında az oranda doğal boyarmaddelerin de kullanıldığı saptanmıştır. Bu durum, sentetik boyarmaddelerin keşfinden hemen sonra kullanımının süratle yaygınlaştığının bir kanıtıdır. Doğal boyarmaddeler ile boyanmış halıların renkleri kullanım sonucunda ışık, sürtünme ve temizlik gibi, fiziksel etkilere oldukça dayanıklıdır. İlk sentetik boyarmaddeler ile boyanmış, Milli Saraylar'da bulunan bu halılar, günümüzde oldukça kirli olduğundan, halılar üzerinde herhangi bir temizleme yöntemi uygulanmadan önce, bu durum göz önünde bulundurulmalı ve tüm koruma yöntemleri doğru belirlenmelidir.

Günümüzde tüm yörelerde sentetik boyarmadde kullanımı oldukça yaygınlaşmıştır. Malzeme ve el emeği ile doğallığın simgesi olan Türk halılarında sentetik boyarmaddelerin kullanılması, bu köklü el sanatımıza gölge düşürmektedir. Bu durum, halıların dış pazar payını da oldukça zayıflatmıştır. Önceleri güzelliği ile Avrupalı ressamların tablolarında yer alan halılarımız, günümüzde ucuza imal etme, yıkandığında renkleri akan sentetik ve kalitesiz boyarmaddelerin kullanımı ve ülkemize gelenlere eski diye satmak için, çeşitli yöntemler

ile renkleri soldurma gibi aldatmacalara gidilmesi sonucunda Türk insanı ve halılarımız güvenilirliğini yitirmektedir.

Böylece büyük bir potansiyele sahip olunmasına rağmen, ihtiyaç olduğu halde bu kanaldan önemli bir döviz girdisi olamamaktadır. Ülkemize turist olarak gelenler ise eskilerin kaliteli olduklarını bildiklerinden, halıların köylerden topladıkları eski halı ve kilimleri almaktadırlar. Mutlaka bir süre sonra bunlar da tükeneceğinden, ileride halı mağazalarında nelerin satılabileceğini şimdiden düşünmek gerekir.

Çözümü ise, tüm aldatmacalıları bırakıp bu el sanatımızı doğal boyamacılık ve kaliteli üretim ile eski onuruna kavuşturmaktır.

Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nin Doğal Boyarmadde Araştırma ve Geliştirme Projesi'nin (DOBAG) kapsamında Çanakkale'nin Ayvacık ilçesi'nde ve Manisa Yurdağı'nda doğal boyamacılık ile halılar dokunmaktadır. Bu halıların tamamı doğal malzeme ve el emeği ile dokunduğundan dünyanın gelişmiş ülkeleri tarafından haklı olarak oldukça rağbet görmektedir. Projeden önce yanlış yönlendirmeler ve dejenerasyon ile halıların satamaz hale gelen bu bölgeler, günümüzde proje kapsamı ile birlikte oldukça yüksek miktarlardaki siparişlere cevap vermekteydiler.

KAYNAKLAR

- 1) ARLI, Mustafa "Doğal Bitkisel Boyalarla Boyama Yöntemleri Üzerine Düşünceler," II.Ulusal El Sanatları Sempozyumu Bildirileri, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1982.
- 2) ÇİLOĞLU, Hakan, "19.Yüzyıl Osmanlı Saray Halıcılığı," Öneri, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınları, Y.1, C.1, S. 2, İstanbul, Ocak 1995.
- 3) ENEZ, Nevin, Doğal Boyamacılık, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1987.
- 4) ÖZCAN, Yıldız, Tekstil Elyaf ve Boyama Tekniği, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1978.
- 5) SÖZEN, Metin, "Milli Saraylar ve Getirdikleri," Sandoz Bülteni, Sandoz Yayınları, Y.6, S.24, İstanbul, 1986.
- 6) UĞUR, Gürbüz, Türk Halılarında Doğal Renkler ve Boyalar, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1988

